

**Developing Communicative Competence in Children with
Intellectual Disabilities**

Ummataliyeva Gulchehraxon Rohatali qizi
A first-year student at Kokand State University

Annotation

This article analyzes the pedagogical and psychological foundations of developing communicative competence in children with intellectual disabilities. It examines the concept of communicative competence, its role in the development of children with intellectual disabilities, and effective methods and tools used in the special education process. The findings indicate that the development of communicative competence contributes to improving children's speech abilities, social adaptation, and interpersonal relationships.

Keywords

Children with intellectual disabilities, communicative competence, special pedagogy, speech development, social adaptation, corrective education, communicative skills, communication culture, interactive methods.

Kirish

Bugungi kunda maxsus pedagogika oldida turgan muhim vazifalardan biri intellektual nuqsonli bolalarni jamiyat hayotiga muvaffaqiyatli integratsiya qilishdan iborat. Bu jarayonda kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki muloqot qilish, o'z fikrini ifodalash va boshqalar bilan samarali hamkorlik qilish har bir insonning ijtimoiy hayotdagi muvaffaqiyatini belgilovchi omillardan biridir.

Oligofren bolalarda nutq rivojlanishining sustligi, lug'at boyligining cheklanganligi va muloqot jarayonidagi qiyinchiliklar kommunikativ kompetensiyaning yetarli darajada shakllanmasligiga olib keladi. Shu sababli maxsus ta'lim muassasalarida bu yo'nalishda maqsadli ishlarni tashkil etish zarur.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqotda ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, pedagogik kuzatuv, suhbat, qiyosiy tahlil va amaliy mashg'ulot metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot davomida maxsus ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan intellektual nuqsonli bolalarning kommunikativ ko'nikmalari o'rganildi.

Asosiy qism

Kommunikativ kompetensiya tushunchasi

Kommunikativ kompetensiya shaxsning turli vaziyatlarda samarali muloqot qilish, fikrini aniq ifodalash, suhbatdoshni tushunish va ijtimoiy munosabatlarni yo'lga qo'yish qobiliyatidir. Ushbu kompetensiya nutqiy, ijtimoiy va psixologik komponentlardan tashkil topadi.

Intellektual nuqsonli bolalarda kommunikativ kompetensiya rivojlanishi ularning kundalik hayotdagi mustaqilligi va jamiyatga moslashuvi uchun muhim ahamiyatga ega.

Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari

1. Nutqni rivojlantirish mashg'ulotlari

Nutq ustida tizimli ishlash bolalarning lug'at boyligini oshiradi, gap tuzish va fikrni izchil bayon etish qobiliyatini rivojlantiradi. Dialog va monolog mashqlari muloqot madaniyatining shakllanishiga yordam beradi.

2. Rolli o'yinlar

Rolli o'yinlar bolalarning muloqotga kirishish qobiliyatini rivojlantiradi. O'yin davomida ular turli ijtimoiy vaziyatlarni o'rganadilar va ularga mos ravishda munosabat bildirishni o'zlashtiradilar.

3. Interfaol metodlardan foydalanish

"Aqliy hujum", "Klaster", "Savol-javob", "Bahs-munozara" kabi metodlar bolalarning fikrlash va muloqot faoliyatini faollashtiradi. Bu metodlar o'quvchilarning o'z fikrini erkin ifodalashiga imkon yaratadi.

4. Jamoaviy faoliyat

**JOURNAL OF
SCIENCE AND INNOVATIVE RESEARCH STUDIES
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026**

Guruhli mashg'ulotlar va jamoaviy topshiriqlar o'quvchilarda hamkorlik qilish, tinglash va o'zaro hurmat kabi ko'nikmalarni rivojlantiradi.

5. Axborot-kommunikatsion texnologiyalar

Multimedia vositalari va interaktiv dasturlar bolalarning muloqotga bo'lgan qiziqishini oshiradi hamda nutqiy faollikni rag'batlantiradi.

Kommunikativ kompetensiyaning ijtimoiy ahamiyati

Kommunikativ kompetensiya rivojlangan bolalar atrofdegilar bilan erkin muloqot qila oladi, ijtimoiy munosabatlarga tez moslashadi va jamoada o'z o'rnini topa oladi. Bu esa ularning kelajakdagi mustaqil hayotga tayyorgarligini mustahkamlaydi.

Natijalar va muhokama

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga qaratilgan mashg'ulotlar intellektual nuqsonli bolalarning nutq faolligini sezilarli darajada oshiradi. Muntazam olib borilgan korreksion ishlar natijasida bolalarda muloqotga kirishish, savollarga javob berish va tengdoshlari bilan hamkorlik qilish ko'nikmalari yaxshilangan.

Shuningdek, interfaol metodlar va o'yin texnologiyalaridan foydalanish bolalarning ijtimoiy moslashuviga ijobiy ta'sir ko'rsatgani aniqlandi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, oligofren bolalarda kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish maxsus pedagogikaning ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Nutqni rivojlantirish mashg'ulotlari, interfaol metodlar, rolli o'yinlar va axborot texnologiyalaridan foydalanish bolalarning muloqot qobiliyatini shakllantirishga samarali yordam beradi. Natijada ularning ijtimoiy moslashuvi yaxshilanadi va mustaqil hayotga tayyorgarligi ortadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Vygotskiy L.S. Defektologiya asoslari. – Moskva: Prosvesheniye, 1995.
2. Po'latova P.M. Oligofrenopedagogika. – Toshkent: O'qituvchi, 2010.

**JOURNAL OF
SCIENCE AND INNOVATIVE RESEARCH STUDIES
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026**

3. Petrova V.G. Maxsus pedagogika. – Moskva, 2004.
4. Shomaxmudova R.Sh. Maxsus pedagogika va inklyuziv ta'lim. – Toshkent, 2021.
5. Rasulov A. Korreksion pedagogika asoslari. – Toshkent, 2018.
6. Karimova V.M. Pedagogik psixologiya. – Toshkent, 2017.
7. Nurmatova D. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2022.
8. Tojimuhamedov B. Bolalar psixologiyasi. – Toshkent, 2016.

